

İş Modeli Alanında Yapılmış Ulusal Ve Uluslararası Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliyometric Analysis of National and International Studies Conducted in the Field of Business Model

Ali Anıl Ünsal^{1*}

¹Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, alianilunsal@arel.edu.tr
ORCID: 0009-0008-2635-3855

* Sorumlu yazar/Corresponding author: Ali Anıl Ünsal
alisunsal@arel.edu.tr

Öz: Son yıllarda iş modeli kavramı, stratejik yönetim, girişimcilik ve organizasyon teorisi gibi disiplinlerde giderek artan bir ilgiyle ele alınmaktadır. Bu ilginin temelinde, iş modellerinin yalnızca işletmelerin değer yaratma ve yakalama süreçlerini değil, aynı zamanda sürdürülebilir rekabet avantajı elde etme biçimlerini de şekillendirmesi yatmaktadır. Bununla birlikte, literatürde iş modeli kavramının tanımı, kapsamı ve analitik çerçevesi konusunda hâlâ belirli bir ortaklık sağlanamamıştır. Bu durum, kavramsal çeşitliliğin yanı sıra metodolojik yaklaşımlarda da farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışma, iş modeli araştırmalarının gelişim dinamiklerini sistematik biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Özellikle 2014–2024 yılları arasında yayımlanan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi yoluyla, alandaki temel eğilimler, öne çıkan temalar ve araştırma boşlukları belirlenmiştir. Bu kapsamda, Web of Science ve DergiPark veri tabanlarında yer alan yayınlar VOSviewer yazılımı aracılığıyla analiz edilerek, literatürdeki kavramsal kümelenmeler, atıf ilişkileri ve anahtar kelime yoğunlukları görselleştirilmiştir. Araştırmanın temel katkılarından biri, gelecekteki akademik çalışmalara yön gösterici bir çerçeve sunmasıdır. Literatürdeki boşlukların tespiti, özellikle sürdürülebilirlik, dijitalleşme ve KOBİ'ler bağlamında iş modeli inovasyonu gibi konularda yeni araştırma alanlarının açılmasına olanak tanımaktadır. Bu yönüyle çalışma, hem doktora düzeyindeki araştırmacılar hem de akademisyenler için teorik ve metodolojik bir referans noktası oluşturmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: iş modeli, bibliyometrik analiz, işletme yönetimi

Abstract: In recent years, the concept of business models has been increasingly addressed in disciplines such as strategic management, entrepreneurship, and organizational theory. This interest stems from the fact that business models shape not only how businesses create and capture value but also how they achieve sustainable competitive advantage. However, there is still no consensus in the literature on the definition, scope, and analytical framework of the business model concept. This situation has led to differences in methodological approaches as well as conceptual diversity. This study aims to systematically reveal the developmental dynamics of business model research. Specifically, through a bibliometric analysis of academic studies published between 2014 and 2024, the fundamental trends, prominent themes, and research gaps in the field have been identified. In this context, publications in the Web of Science and DergiPark databases were analyzed using VOSviewer software to visualize conceptual clusters, citation relationships, and keyword densities in the literature. One of the main contributions of the research is that it provides a guiding framework for future academic work. The identification of gaps in the literature opens up new areas of research, particularly in the context of sustainability, digitalization, and business model innovation for SMEs. In this respect, the study aims to serve as a theoretical and methodological reference point for both doctoral-level researchers and academics.

Keywords: business model, bibliometric analysis, business management

Geliş/Received: 05.03.2025
Revizyon/Revision: 26.08.2025
Kabul/Accepted: 07.10.2025
Yayımlanma/Online: 30.12.2025

I. GİRİŞ

Günümüzde gerek günlük yaşantımızda gerekse iş dünyasında sıkça duymaya başladığımız bir kavram olan iş modeli, strateji nedir diye sorulduğunda cevap olarak kurulan cümlelerde yer alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletme ve strateji ile ilgili konuların bütününde yer alması ve kullanım alanının genişliği iş modelleri kavramının önemini ortaya koymaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde araştırmacıların genelde bu kavramı merkeze koymak yerine daha çok rekabet avantajı, temel yetenekler, kaynaklar gibi konuların içinde ele aldıkları görülmektedir.

Yenilikçi iş modeli, rekabet avantajı elde edebilmek ve bunu sürdürülebilir kılarak kalkınma hedeflerine ulaşabilme noktasında işletmelerin performanslarına önemli derecede katkılar sağlamıştır. İş modeli kavramı aslında değer akışının ve bu sürecin sonucunda yaratılan değerlerin bir yansımasıdır (Shafer vd., 2005). Bir değer yaratma ve bu değeri müşteriye en verimli şekilde ulaştırma noktasında iş modeli devreye girmektedir. Yaratılan değerlerin en yalın, en etkili ve kayıpsız bir şekilde ulaştırılabilmesi işletmelerin başarısının anahtar faktörlerinden biridir (Chesbrough, 2010).

Bu noktadan hareketle iş akışlarını kolaylaştıracak, karmaşık yapıların sorunlarını ortadan kaldıracak iş modeline olan ihtiyaç ortaya çıkmıştır. İş modeli vasıtasıyla iş akışının yatırımcılara çok kısa sürede aktarılması mümkün olabilmektedir. İş modelinin bu kadar popüler olmasının arkasında yatan nedenlerden bir diğeri de; planlama, analiz, iletişim ve stratejilerin birimler arasında uygulanmasındaki ve doğal olarak işletme performansına olan olumlu etkileridir (Magretta, 2002). Günümüzde işletmelerin ekonomik amaçlarından biri olan sürdürülebilirlik konusu aynı zamanda işletmelerin iş modelini de oluşturmaktadır. Fakat daha sonraları işletmelerin sürdürülebilirlik konusunda koydukları hedeflere ulaşabilme noktasında oluşan baskı daha sürdürülebilir bir ekonomik sistem yaratma isteğinin ortaya çıkmasına ve doğrudan iş modelinin de bu konuyu öncelikleri arasına almasına yol açmıştır (Teece, 2010). İş modeli kavramı, son yıllarda stratejik yönetim, girişimcilik ve organizasyon teorisi gibi disiplinlerde giderek artan bir ilgiyle ele alınmaktadır. Bu ilginin temelinde, iş modellerinin işletmelerin değer yaratma, iletme ve yakalama süreçlerini şekillendirmedeki kritik rolü yer almaktadır. Ancak literatürde iş modeli kavramının tanımı, kapsamı ve analitik çerçevesi konusunda hâlâ belirgin bir ortaklık sağlanamamıştır. Bu durum, kavramsal çeşitliliğin yanı sıra metodolojik yaklaşımlarda da farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bu çalışma, bibliyometrik analiz yöntemiyle iş modeli literatürünün yapısal ve gelişimsel özelliklerini sistematik biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, 2014–2024 yılları arasında Sosyal Bilimler ve İşletmecilik alanlarında yayımlanmış akademik çalışmalar incelenmiş; Web of Science ve DergiPark veri tabanlarında yer alan yayınlar VOSviewer yazılımı aracılığıyla analiz edilmiştir. Analiz kapsamında öne çıkan yazarlar, makaleler, atıf ilişkileri, ülkeler, yıllar ve anahtar kelimeler belirlenerek, literatürdeki tematik yoğunluklar ve kavramsal kümelenmeler görselleştirilmiştir.

Araştırmanın temel katkısı, iş modeli alanındaki mevcut bilgi birikiminin haritalandırılması yoluyla, hem teorik hem de metodolojik boşlukların tespit edilmesidir. Bu bağlamda çalışma, gelecekte yapılacak araştırmalara yön gösterici bir çerçeve sunmakta; akademisyenler, doktora öğrencileri ve uygulayıcılar için literatürü daha derinlikli biçimde anlamaya olanak tanımaktadır. Ayrıca elde edilen bulgular, iş modeli literatürünün girişimcilik ekosistemlerine ve iş dünyası politikalarına nasıl katkı sağlayabileceğine dair yorumlarla desteklenerek, akademik bilgi üretiminin pratik faydaya dönüştürülmesine katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki şekliyle oluşturulmuştur;

1. İş modeli ile ilişkili olarak kullanılan anahtar kelimeler literatürde nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Web of Science veri tabanında iş modeli kavramının yıllara, ülkelere ve atıf ağlarına göre dağılımı nasıldır?
3. Türkiye kaynaklı akademik çalışmaların Web of Science ve DergiPark veri tabanlarına katkı düzeyi nedir?
4. İş modeli kavramıyla ilgili yayınların dergilere göre dağılımı nasıl şekillenmektedir?

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İş modeli kavramı son yıllarda araştırmacıların ilgisini yoğun bir şekilde çekmiş ve bu kavram üzerine çok

sayıda akademik çalışma gerçekleştirilmiştir. İşletmelerin performanslarını yükseltmeleri açısından bu kavramın en iyi şekilde uygulanmasına yönelik birçok tanım ve teori ortaya atılmıştır.

İş modeli kavramını açıklayabilmek için öncelikle sistem yaklaşımını oluşturan bileşenlerin tüm boyutlarıyla kavranması gerekmektedir. Sistem yaklaşımı tıpkı insan vücudu gibi parçalardan oluşan birimlerin hem kendi aralarında hem de kendi içlerinde kusursuzca anlaşması ve iletişimde bulunmasını ifade eder (Skyttner, 2005). Sistem teorisi aynı zamanda ortaya çıkan sorunların nedenlerini ve aralarındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yaklaşımları ifade eder. Model ise bir olguyu ya da olayı en basit yalın şekli ve kavramlaştırılmış halidir. Sistem yaklaşımında girdiler, çıktılar ile birlikte bir süreç söz konudur. İşte bu süreçlerde iş modeli devreye girmektedir. Senge ve diğerleri (2000) sistemleri, “öğrenen örgüt” yaklaşımını benimseyen çalışmalarında kapsamlı olarak tanımlamaktadır. İşletmelerin ve insanların birer sistem olarak görülmesi, örgütün öğrenme yetisi ve temel becerileri bakımından bir bütün olarak kabul edilmesinde en önemli unsur olarak değerlendirilmektedir. Sistemler ve örgütler arasındaki bu ilişki özellikle iş modeli literatüründe oldukça yaygındır (Massa, 2010).

Osterwalder ve Pigneur (2010) iş modelini, bir işletmenin değer ağındaki faaliyetleri ve ilişkileri sonrasında nasıl değer yarattıklarını ve nasıl sürdürülebilir kıldıklarını açıklamaları olarak tanımlamıştır. Chesbrough ve Rosenbloom (2002), iş modelini “teknik kapasiteyi ekonomik değer ile buluşturan sezgisel mantık” olarak tanımlarken; Shafer ve diğerleri (2005), iş modelini “bir değer ağı içerisinde değer yaratmanın ve bunu sürdürmenin önemi üzerine kurulu bir mantık ve stratejik seçimlerin bir temsili” olarak açıklamıştır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde iş modeli kavramının; kavramsal araç, yapı şablonu, yöntem, çerçeve durum özeti gibi çeşitli kavramlarla nitelendirildiği görülmüştür. Bütün bu tanım ve ilişkilendirilmelerden yola çıkılarak iş modelini, “faaliyet merkezli ve değer odaklı, işletme ve ağ düzeyleri arasında yer alan yeni bir analiz birimi, firmaların nasıl faaliyet gösterdiğine dair bütünsel bir bakış açısı sunan, sistem düzeyinde yeni bir kavram” olarak ifade edilmektedir (Zott & Amit, 2010).

III. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Sistemik inceleme olarak adlandırılan bibliyometrik analiz birçok bilim insanı tarafından bilimsel çalışmaların başlangıcı için odaklanma ve literatürün eksiksiz şekilde incelenmesine fırsat veren bir süreç olarak ifade edilmektedir. (Tranfield vd., 2003). Özellikle her geçen gün artış gösteren verinin incelenmesinde sıralama ve haritalandırma yapması bilimde gelişime destek olmaktadır. (Bornmann vd., 2014)

“Business model”, “İş Modeli” anahtar kelimesi ile toplam 5201 tane makale sayısına ulaşılmıştır. Çalışmada anahtar kelimenin işletme ve yönetim bilimi içerisinde incelenmesi istenmektedir. Bu sebeple örneklem seçiminde yıl olarak 2014-2024 yılları arası seçilmiş ve Web of Science veri tabanında İşletme ve Yönetim kısıtlaması getirilerek elde edilen veriler VOSviewer programı ile detaylandırılmış harita bulutları oluşturulmuştur.

IV. BULGULAR VE TARTIŞMA

Aşağıda çalışmaya ait detaylı bilgiler tablolar ve şekiller aracılığıyla detaylandırılmıştır. Araştırma sonucunda hepsi makale olmak üzere toplam 5201 yayın tespit edilmiş ve bibliyometrik şekilde incelenmiştir. Bu inceleme sonrasında ise, sosyal ağ analizinden faydalanılarak kurum, yazar iş birlikleri haritalar oluşturularak görselleştirilmiştir.

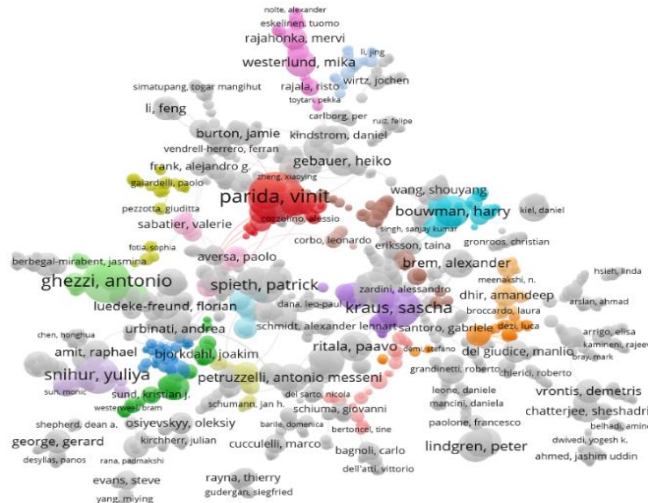
28.03.2024 tarihinde “iş modeli” anahtar sözcüğüyle yönetim ve/veya işletme alanları seçilerek yapılan araştırma da aşağıda yer alan bulgulara ulaşılmıştır. Yıllara göre en eski 2014 en yeni 2024 olmak üzere farklı disiplinlerden makalelere ulaşıldı. Veri tabanı olarak Web Of Science’da endekslenen içerikler kriter alındı.

4.1. Ortak Yazar Analizi

8941 yazardan 1681 yazar ağı seçilerek yapılan tarama sonucu elde edilen verilerin şekil ve tablo olarak gösterimleri aşağıdaki şekliyle oluşmuştur.

Tablo 1: Ortak yazar analizi

YAZAR ADI	DOKÜMAN SAYISI	ATIF SAYISI
Parida, Vinit	32	1853
Kraus, Sascha	21	1641
Ghezzi, Antonio	25	1830
Clauss, Thomas	18	1682
Sjodin, David	14	634
Gebauer, Heiko	12	1487
Petruzzelli, Antonio Messeni	12	475
Spieth, Patrick	17	801
Bogers, Marcel	7	1325
Haefliger, Stefan	7	1330
Kohtamaki, Marko	12	944
Wincent, Joakim	9	325
Bouwman, Harry	14	413
Brem, Alexander	12	228
Oghazi, Pejvak	11	498
Snihur, Yuliya	19	707
Trabucchi, Daniel	13	272
Urbinati, Andrea	10	347
Burton, Jamie	9	476

VOSviewer

Şekil 1. Ortak yazar görüntü ağı

4.2. Yazar Atf Analizi

10717 yazar arasından ilgili kriterleri sağlayan 8941 yazardan yapılan tarama sonucu elde edilen verilerin şekil ve tablo olarak gösterimleri aşağıdaki şekliyle olmuştur.

KAYNAK	DOKÜMAN	ATIF
Long Range Planning	74	19136
Journal Of Business Research	147	7508
İndustrial Marketing Management	109	6854
Harvard Business Review	49	6508
Technological Forecasting And Social Change	168	6417
Strategic Management Journal	15	4678
Business Strategy And The Environment	111	4239
Journal Of Management	7	3270
California Management Review	42	3106
Research Policy	21	2940
Technovation	69	2786
Industrial And Corporate Change	14	2568
Strategic Entrepreneurship Journal	22	2425
R&D Management	49	2323
International Journal Of Innovation Management	81	2297
Journal Of Business Ethics	32	2084
Business Horizons	31	1870
Organization & Environment	21	843
Research-Technology Management	36	1753

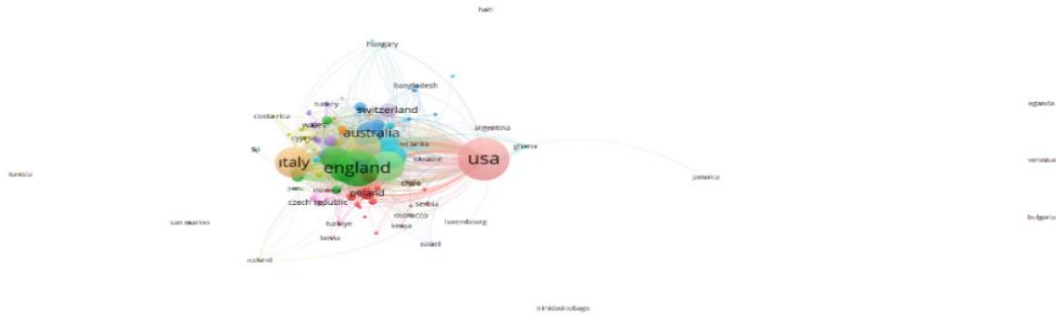
Şekil 4. Kaynak atf analizi görüntü ağı

4.5. Ülke Atf Analizi

En az 1 ülke en az 1 atf almasına göre 112 ülkeden 104 ülke ondan da ilgili 99 ülke haritalaması analize dahil edildi. Elde edilen verilerin şekil ve tablo olarak gösterimleri aşağıdaki şekliyle oluşmuştur.

Tablo 5. Ülke atıf analizi

ÜLKE	DOKÜMAN	ATIF
Usa	884	58631
England	664	27035
France	54	18797
Germany	472	18459
İtaly	493	16603
Spain	295	14866
Finland	274	10394
Sweden	279	9969
Netherlands	196	8621
Peoples R China	444	7759
Denmark	196	6796
Switzerland	132	6710
Canada	162	5938
Australia	263	5315
Norway	122	4964
Brazil	202	3841
Austria	71	3790
Scotland	75	3696
Belgium	71	2050
42.Turkey / Türkiye	(19 + 14) = 33	(359+11)= 370

VOSviewer

Şekil 5. Ülke atıf analizi görüntü ağı

4.6. Kurum Atıf Analizi

Bir kurumdan en az 5 yayın ve 5 atıf kriterini sağlayan toplam 4037 kurumdan 534 kuruma ait veriler analiz edilmiş olup elde edilen verilerin şekil ve tablo olarak gösterimleri aşağıdaki şekliyle oluşmuştur.

Tablo 6. Kurum atf analizi

KURUM	DOKÜMAN	ATIF
Univ Penn	33	11029
Univ Calif Berkeley	29	8912
Harvard Univ	32	6296
Ese Business Sch	25	6215
Univ Cambridge	56	4440
Politecn Milan	66	3815
Linkoping Univ	40	2639
Copenhagen Business Sch	44	2546
Lulea Univ Technol	46	2494
Bocconi Univ	21	2420
Univ Vaasa	5	2148
Univ St Gallen	46	1935
Aalto Univ	41	1852
City Univ London	25	1717
Univ Michigan	10	1708
Hanken Sch Econ	34	1669
Univ N Carolina	12	1665
Univ London Imperial Coll Sci Technol...	9	1657
Norwegian Sch Econ	9	1635

VOSviewer

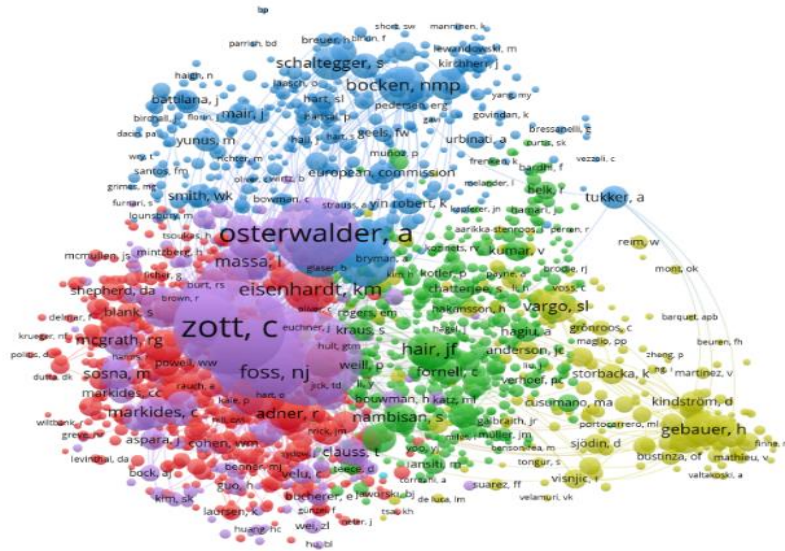
Şekil 6. Kurum atf analizi görüntü ağı

4.7. Yazarların Eş Atf Analizi

94631 yazardan kriteri sağlayan 2007 yazara ait analizler ve ilgili tablolar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 7. Yazarların eş atıf analizi

Yazar	Atıf	Toplam İlişki Gücü
Zott, C	2751	127791
Teece, Dj	2732	122977
Chesbrough, H	2003	89278
Osterwalder, A	1717	62250
Amit, R	1324	63504
Casadesus-Masanell, R	1010	49182
Porter, Me	874	33156
Foss, Nj	821	42917
Eisenhardt, Km	781	31650
Baden-Fuller, C	759	37213
Christensen, Cm	723	31475
Eisenhardt, Km	701	32411
Johnson, Mw	603	27615
Demil, B	601	30746
Bocken, Nmp	594	24394
Hair, Jf	549	20449
Yin, Rk	547	18863
Morris, M	517	22640
Magretta, J	491	19234

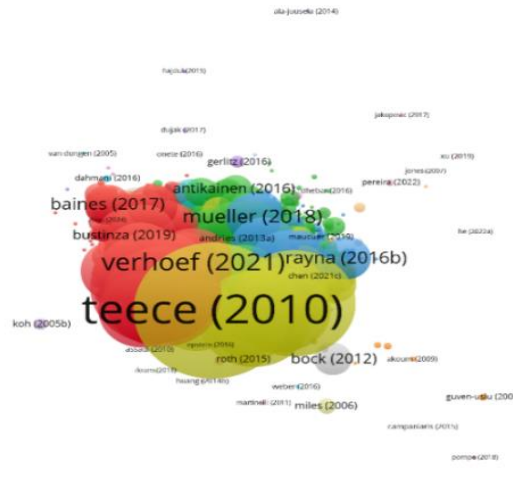
Şekil 7. Yazarların eş atıf analiz görüntü ağı

4.8. Metinlerin Bibliyografik Eşleşme Analizi

En az 1 atıf kriterini sağlayan toplam 5201 dökümandan 4168 dökümana oradan da kriterleri sağlayan 3395 dökümana ait veriler analiz edilmiş olup elde edilen verilerin şekil ve tablo olarak gösterimleri aşağıdaki şekliyle oluşmuştur.

Tablo 8. Metinlerin bibliyografik eşleşmesi

DOKÜMAN	ATIF
Teece (2010)	3411
Amit (2001)	2433
Zott (2011)	2202
Chesbrough (2002)	1985
Chesbrough (2010)	1816
Zott (2010)	1438
Magretta (2002)	1186
Johnson (2008)	1170
Morris (2005)	1116
Casadesus-Masanell (2010b)	1093
Verhoef (2021)	1008
Foss (2017)	986
Teece (2018a)	952
Zott (2008)	888
Hart (2003)	872
Zott (2007)	845
Meuter (2005)	844
Demil	809
Warner	765

Şekil 8. Metinlerin bibliyografik eşleşmesinin görüntü ağı

4.9. Yıllara Göre Yayın Sayıları

2014-2024 yılları arasında yapılan yayınlara ait sayıları gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9. Yıllara göre yayın sayıları

Refine by Publication Years

Search for Publication Years

Select all Date ▾

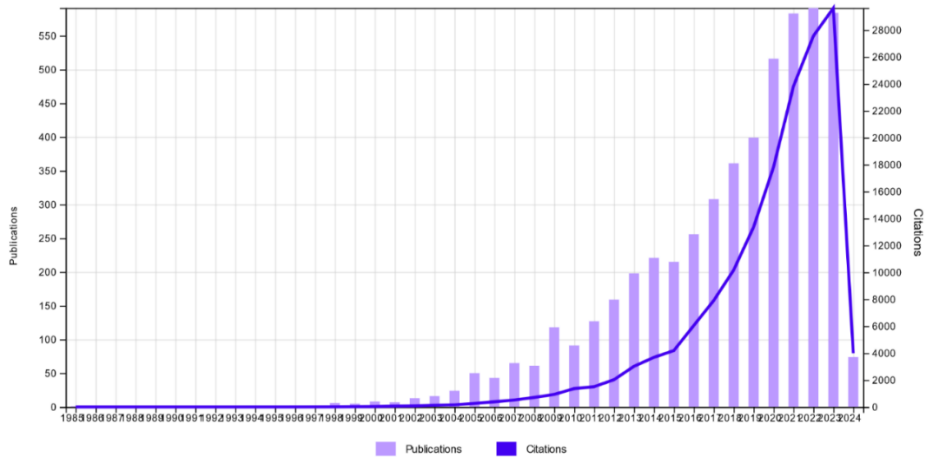
☒ 2024	74	☒ 2014	221	☒ 2004	24
☒ 2023	584	☒ 2013	198	☒ 2003	16
☒ 2022	591	☒ 2012	159	☒ 2002	13
☒ 2021	583	☒ 2011	127	☒ 2001	7
☒ 2020	516	☒ 2010	91	☒ 2000	8
☒ 2019	399	☒ 2009	118	☒ 1999	5
☒ 2018	361	☒ 2008	61	☒ 1998	6
☒ 2017	308	☒ 2007	65	☒ 1996	2
☒ 2016	256	☒ 2006	43	☒ 1985	1
☒ 2015	215	☒ 2005	50		

26

lect all Results count ▾

☒ 2022	591	☒ 2013	198	☒ 2004	24
☒ 2023	584	☒ 2012	159	☒ 2003	16
☒ 2021	583	☒ 2011	127	☒ 2002	13
☒ 2020	516	☒ 2009	118	☒ 2000	8
☒ 2019	399	☒ 2010	91	☒ 2001	7
☒ 2018	361	☒ 2024	74	☒ 1998	6
☒ 2017	308	☒ 2007	65	☒ 1999	5
☒ 2016	256	☒ 2008	61	☒ 1996	2
☒ 2014	221	☒ 2005	50	☒ 1985	1
☒ 2015	215	☒ 2006	43		

İlk ve en az yayın 1985'te yapılmış, en çok yayın ise 2022 yılında yapılmış, 1985'ten 1996'a kadar hiç yayın yapılmamış. Yıl bazında istikrarlı bir artış olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 9. Yıllara göre yayın atıf sayısı görüntüsü

Tablo 10. Atıf sayılarına göre ilk 20 yayın ve künyesi

	<u>Makale Başlığı</u>	<u>Yazarlar</u>	<u>Dergi Adı</u>	<u>Yayın Yılı</u>	<u>Toplam Atıf Sayısı</u>
1	Business Models, Business Strategy and Innovation	Teece, David J.	LONG RANGE PLANNING	2010	3412
2	Value creation in e-business	Amit, R; Zott, C	STRATEGIC MANAGEMENT JOURNAL	2001	2433
3	The Business Model: Recent Developments and Future Research	Zott, Christoph; Amit, Raphael; Massa, Lorenzo	JOURNAL OF MANAGEMENT	2011	2202
4	The role of the business model in capturing value from innovation: evidence from Xerox Corporation's technology spin-off companies	Chesbrough, H; Rosenbloom, RS	INDUSTRIAL AND CORPORATE CHANGE	2002	1985
5	Business Model Innovation: Opportunities and Barriers	Chesbrough, Henry	LONG RANGE PLANNING	2010	1816
6	Business Model Design: An Activity System Perspective	Zott, Christoph; Amit, Raphael	LONG RANGE PLANNING	2010	1439
7	Why business models matter	Magretta, J	HARVARD BUSINESS REVIEW	2002	1186
8	Reinventing Your Business Model	Johnson, Mark W.; Christensen, Clayton M.; Kagermann, Henning	HARVARD BUSINESS REVIEW	2008	1170
9	The entrepreneur's business model: toward a unified perspective	Morris, M; Schindehutte, M; Allen, J	JOURNAL OF BUSINESS RESEARCH	2005	1116
10	From Strategy to Business Models and onto Tactics	Casadesus-Masanell, Ramon; Enric Ricart, Joan	LONG RANGE PLANNING	2010	1093
11	Digital transformation: A multidisciplinary reflection and research agenda	Verhoef, Peter C.; Broekhuizen, Thijs; Bart, Yakov; Bhattacharya, Abhi; Dong, John Qi; Fabian, Nicolai; Haenlein, Michael	JOURNAL OF BUSINESS RESEARCH	2021	1011
12	Fifteen Years of Research on Business Model Innovation: How Far Have We Come, and Where Should We Go?	Foss, Nicolai J.; Saebi, Tina	JOURNAL OF MANAGEMENT	2017	986
13	Business models and dynamic capabilities	Teece, David J.	LONG RANGE PLANNING	2018	952
14	The fit between product market strategy and business model: Implications for firm performance	Zott, Christoph; Amit, Raphael	STRATEGIC MANAGEMENT JOURNAL	2008	888
15	Creating sustainable value	Hart, SL; Milstein, MB	ACADEMY OF MANAGEMENT EXECUTIVE	2003	872
16	Business model design and the performance of entrepreneurial firms	Zott, Christoph; Amit, Raphael	ORGANIZATION SCIENCE	2007	845
17	Choosing among alternative service delivery modes: An investigation of customer trial of self-service technologies	Meuter, ML; Bitner, MJ; Ostrom, AL; Brown, SW	JOURNAL OF MARKETING	2005	844
18	Business Model Evolution: In Search of Dynamic Consistency	Demil, Benoit; Lecocq, Xavier	LONG RANGE PLANNING	2010	809
19	Building dynamic capabilities for digital transformation: An ongoing process of strategic renewal	Warner, Karl S. R.; Waeger, Maximilian	LONG RANGE PLANNING	2019	767
20	Creating Value Through Business Model Innovation	Amit, Raphael; Zott, Christoph	MIT SLOAN MANAGEMENT REVIEW	2012	744

4.10. Tez Merkezi ve Dergipark Veri Analizleri

Araştırma için anahtar kelime iş modeli olacak şekilde 2014-2024 yılları arasındaki veriler elle incelendiğinde Türkiye'deki Ulusal Tez Merkezinde yer alan tez sayısı 20 ile ve Dergipark ta yayınlanan makale sayısı 30 olduğu görülmüştür.

Tablo 11. Türkiye'deki iş modeli çalışmalarının dağılım yılları

Yıl	Doktora Tezi	Yüksek Lisans Tezi	Dergipark Makale
2024	0	0	0
2023	1	0	8
2022	1	2	5
2021	0	0	0
2020	1	3	7
2019	0	4	1
2018	0	0	1
2017	0	1	3
2016	0	0	1
2015	0	1	2
2014	0	0	0

Tablo 12. Dergipark anahtar kelime yıl analizi

Anahtar Kelimeler	Yıl
[TR] Müşteri İlişkileri Yönetimi (MİY), Şube İş modeli, Katılım Bankacılığı	2017
[TR] İş modeli, Osterwalder-Pigneur, Test	2020
[EN] Canvas Business Model, Customer Key Factors, Improvement	2020
[EN] Starbucks, Kahve Dünyası, Business Model, Globalization, In-depth Interview,	2016
[TR] alternatif medya, yeni medya, medya ekonomisi, iş modeli	2023
[TR] Müşteri İlişkileri Yönetimi, Marka Aboneliği, Rekabet, Farklılaşma, Sadakat	2023
[EN] Cloud Kitchen, Business Model Innovation, COVID-19, Restaurant	2022
[TR] Havayolu Talebi, Bilet Fiyatı, Panel Veri, İş Model	2023
[TR] çevik organizasyonlar, Çalışanlar, SaaS İş Modeli, Nitel Araştırma	2022
[EN] Sharing Economy, Sharing System, Collaborative Consumption	2017
[EN] Economy, Sustainability, Data Mining, Decision Tree, SME	2021
[TR] Etkinlik, Havayolu İş Modelleri, Havacılık Yönetimi, Veri Zarflama Analizi	2023
[EN] Freemium, Freemiumbusiness model, Business model canvas	2022
[TR] İş Modeli, İnternet Girişimi, Türkiye	2020
[DE] Dijital dönüşüm, iş modeli, yeni iş modeli, dijital teknoloji	2022
[EN] Business Model, Competitiveness, Competitive Moves, Competitive Dynamics	2023
[TR] Havalimanı, Havalimanı Şehri, İş Modeli, Kentleşme	2020
[EN] Industry 4.0, Business model innovation, small and medium sized enterprise	2023
[TR] Hub havalimanları, Havacılık İş Modeli, Büyüme Stratejileri, Aerotropolis,	2020
[TR] Circular Economy, Entrepreneurship, Start-up, Circular Business Models	2023
[EN] Airline Business Model, Legitimacy, Peripheral Country	2024
[EN] Sharing economy, Customer satisfaction, Fuzzy set theory, New business model	2019
[EN] Low Cost Carrier, Air Transportation, Business Model, Airline, Aviation	2017
[TR] Kültürel araçlar, müzik endüstrisi, platformlaşma, algoritmalar	2023
[TR] Aerotropolis, Havalimanı İş Modeli, Havalimanı Gelir Yapıları, Gelir Yapısı	2023
[TR] Finansal araçlar, Finansal varlıklar	2018
[TR] Perakende, İndirim Marketi, Tercih Nedeni, Demografik Faktörler	2021

Tablo 12. (devamı) Dergipark anahtar kelime yıl analizi

[TR] Taksi, İnovasyon, Teknoloji	2018
[EN] Commitment, Satisfaction, Self Service Technology, Trust	2017
[EN] Worker Companies, Corporation, Türksan	2018
[TR] Döngüsel Ekonomi, Sürdürülebilir Pazarlama Karması, Sürdürülebilir Kalkınma	2020
[EN] Girişimcilik Ekosistemi, Startup, Fintek Ekosistemi, Nitel Analiz, Anlatı Analizi	2023
[TR] Sinema Değer Zinciri, VoD, dijital platformlar, COVID-19 pandemisi	2021
[TR] BiTaksi, dijital iş modelleri, talebe-dayalı taşımacılık iş modelleri	2020
[TR] Entegre raporlama, sürdürülebilirlik, içerik analizi	2020
[TR] Entegre Raporlama, Kurumsal Sürdürülebilirlik, Bist Kurumsal Yönetim Endeksi	2022
[TR] Teknoloji Transferi, Proje Yönetimi, Start-up, Girişimcilik, Şirketleşme	2019
[TR] Türkiye'nin Otomobili, TOGG, Otomotiv Sektörü, GZFT Analizi, Yerli Marka	2020
[EN] Integrated Reporting, Sustainability, Corporate Governance	2016
[EN] Sharing economy, Turkey, Uber, sharing intention	2020
[TR] İnsan Kaynakları Yönetimi, Dönüşüm, Dijitalleşme, İş Yerinden Bağımsız Çalış	2022
[TR] Sosyal Girişimcilik, Sosyal Girişim, Sosyal Etki, Sürdürülebilir Kalkınma	2023
[TR] Dijital Dönüşüm, Dijital İş Stratejisi, Stratejik Yönetim, Dijitalleşme	2022
[EN] Circular economy, Circular business models, Furniture industry, Sustainability.	2023
[TR] sürdürülebilirlik, yeşil tedarik zinciri, pilot çalışma	2023

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

Geçmişten günümüze sosyal alanlarda işletme, organizasyon, yönetim kavramlarına ait çalışmalar sürekli artış göstermektedir. Yapılan çalışmada işletme ve yönetim alanında 'İş modeli' anahtar kelimesi ile bulunan makaleler (yıl, yazar, anahtar kelime, ülke) odaklanarak araştırmaların zaman içerisindeki dağılımı ve vurguladıkları detaylar belirtilmiştir. Son yılların en popüler kavramlarından biri olan İş Modeli kavramının analizinin yapıldığı bu çalışmada işletmecilik ve yönetim kısıtlaması getirilerek VOSviewer programı ile detaylandırılmıştır. Bu anahtar kelime üzerindeki analizlerin bulguları sonucunda yapılacak olan çalışmalarda kullanılan veri tabanları güvenilirlik açısından Web of Science ve Dergipark olarak seçilmiştir.

Türkiye'deki akademik çalışmaların iş modeli kavramına yönelik bazı belirgin güçlü yönleri bulunmaktadır. Öncelikle, kavramın güncelliğine duyarlılık dikkat çekicidir. Özellikle son on yılda yapılan çalışmalar, iş modeli kavramını stratejik yönetim, girişimcilik ve inovasyon bağlamında ele alarak literatüre katkı sağlamaktadır. İkinci olarak, uygulamalı yaklaşımların yaygınlığı, ulusal literatürün pratik değerini artırmaktadır. KOBİ'ler, aile işletmeleri ve sektörel örnekler üzerinden yapılan analizler, iş modeli kavramının yerel bağlamda somutlaştırılmasına olanak tanımaktadır.

Bununla birlikte, ulusal literatürde iş modeli kavramının ele alınışında bazı zayıf yönler de göze çarpmaktadır. En belirgin eksikliklerden biri, teorik derinlik yetersizliğidir. Birçok çalışma, kavramı tanımlayıcı düzeyde ele almakta; ancak iş modeli teorilerinin evrimi, yapı taşları ve modelleme teknikleri gibi konulara yeterince yer verilmemektedir. İkinci olarak, yöntemsel tutarsızlıklar dikkat çekmektedir. Bazı çalışmaların araştırma tasarımı ve veri analiz süreçleri yeterince sistematik değildir. Özellikle sadece betimsel istatistiklere dayanan analizler, bilimsel geçerlilik açısından sınırlı kalmaktadır.

Kelime bulutları incelendiğinde Web of Science için kavram bulutları kontrol edildiğinde ise yukarıdaki terimlerin yanında Girişimcilik, İnovasyon, Sürdürülebilirlik, Dijital Dönüşüm, Döngüsel Ekonomi gibi kavramlarının öne plana çıktığı tespit edilmiştir.

Yapılan bu analizler karar alıcılar için yol gösterici olduğu düşünülerek birlikte yazında gelecek araştırmalar için, iş modeli kavramı ile beraber ilişkilendirilebilecek yeni kavramlara ışık tutabilir. Bu noktadan hareketle iş modeli konusunda araştırma yapacak yönetici ve konuya ilgi duyan araştırmacıların odağında inovasyon, iş modeli inovasyonu, döngüsel ekonomi, sürdürülebilirlik gibi kavramların yer alması gerektiği belirtilebilir. Bu kavramlar temelinde çalışmaların yapılması iş modeli açısından işletmecilik ve

yönetim alanına önemli katkılar sağlayacaktır.

Ülke atıf analiz tablosu incelendiğinde ülkemizin hem Turkey hem de Türkiye isimleri ile 2 ayrı sekmede yer aldığı görülmüştür. Türkiye 19+14=33 yayınlı 359+11=370 atıf almış, birçok ülkenin yayın ve atıf sayımız açısından gerisinde bulunmaktadır (listede 42. Sıra). Bu noktadan hareketle ülkemizde bu alanda çalışmaların artması gerektiği ortadadır. Araştırmalarda verilerin tepe yönetimden elde edilmesi ama bu kişilere ulaşmada yaşanan sorunlar ancak araştırmalara daha fazla destek olunması, şeffaf olunması yoluyla giderilebilecektir. Nitekim hala ülkemiz PIMS veritabanına dâhil değildir. İş ahlakı ve etik ile hesap verebilirlik ve şeffaflık noktasında yaşanan eksiklikler ülkemizde araştırma yapmak için gerekli olan etik kurul izinlerinin yanında güçlü bir networke sahip olmanın önemini arttırmaktadır. Bir diğer çözüm yolu üniversite iş dünyası iş birlikleri artırılması olarak açıklanabilir.

KAYNAKLAR

- Bornmann, L., Stefaner, M., de Moya Anegón, F., & Mutz, R. (2014). Ranking and mapping of universities and research-focused institutions worldwide based on highly-cited papers: A visualisation of results from multi-level models. *Online Information Review*, 38(1), 43–58. <https://doi.org/10.1108/OIR-12-2012-0214>
- Chesbrough, H. (2010). Business model innovation: Opportunities and barriers. *Long Range Planning*, 43(2-3), 354–363. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2009.07.010>
- Chesbrough, H., & Rosenbloom, R. S. (2002). The role of the business model in capturing value from innovation: Evidence from Xerox Corporation's technology spinoff companies. *Industrial and Corporate Change*, 11(3), 529–555. <https://doi.org/10.1093/icc/11.3.529>
- Magretta, J. (2002). Why business models matter. *Harvard Business Review*, 80(5), 86–92, 133.
- Massa, L. (2010). *The business model: Theoretical roots, recent developments, and future research*. Navarra: IESE Business School – University of Navarra.
- Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2010). *Business model generation*. John Wiley & Sons.
- Senge, P., Cambron-McCabe, N., Lucas, T., Smith, B., Dutton, J., & Kleiner, A. (2000). *Schools that learn: A fifth discipline fieldbook for educators, parents, and everyone who cares about education* (New ed.). Doubleday/Currency.
- Shafer, S. M., Smith, H. J., & Linder, J. C. (2005). The power of business models. *Business Horizons*, 48(3), 199–207. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2004.10.014>
- Skyttner, L. (2005). *General systems theory*. World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.
- Teece, D. J. (2010). Business models, business strategy and innovation. *Long Range Planning*, 43(2-3), 172–194. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2009.07.003>
- Tranfield, D., Denyer, D., & Smart, P. (2003). Towards a methodology for developing evidence-informed management knowledge by means of systematic review. *British Journal of Management*, 14(3), 207–222. <https://doi.org/10.1111/1467-8551.00375>
- Zott, C., & Amit, R. (2010). Business model design: An activity system perspective. *Long Range Planning*, 43(2-3), 216–226. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2009.07.004>